

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۰/۰۹/۲۱

محمد معصوم هوتک

سپهسالار سردار جانخان

محترم حسیب الله خان

بعد از سلام و احترام

من از مدتی بدینسو نسبت درد آرنج (Tenniselbow) از فعالیت قلمی و استفاده از کمپیوتر باز مانده ام. ازینرو پرسش شما راجع به سپهسالار سردار جانخان را که در ۱۷ سپتمبر از همکاران محترم سایت افغان جرمن مطرح نموده بودید، نخوانده ام. دوست دانشمندم جناب حفیظ الله خان کرزی دیروز ضمن صحبت تیلیفونی مرا مطلع ساخت که نام بنده نیز در جمله پرسش شونندگان شامل است. اینک مختصری درینباره مینویسم و از تاخیر در جواب معذرت میخوام.

سردار جانخان فرزند حلیم خان، نواسه حکیم خان و کواسه مقیم خان بن اکوخان پوپلزی است که به شاخه ایوبزی قوم پوپلزی تعلق دارد. نام اصلی اش جهانخان بوده و در زمره آنعده مشران و سران افغان شامل بود که نادر افشار آنرا بطور یرغمل بحیث منصبداران لشکری شامل اردو خویش ساخته بودند. بعد از قتل نادر افشار (۱۱ جمادی الثانی ۱۱۶۰ ق) بمعیت احمد خان ابدالی (احمدشاه بابا کبیر) یوطن مراجعت نمود. در جرگه شیر سرخ قندهار که احمد خان جوان بحیث زعیم کشور انتخاب شد، جهانخان را به خطاب " سردار" مفتخر ساخت و القاب " خانخانان" و " میر بزن" به او داد شد و عهده " سپهسالاری" به وی تفویض گردید. سپهسالار سردار جانخان در مهر خویش مینوشت:

به نقش خاتم ایاز پادشاه دُرّان

نوشته خامه تقدیر نام خان جهان

ازان تاریخ ببعده سپهسالار سردار جانخان در کلیه محاربات احمدشاهی نقش فعال و فیصله کن داشته و در جنگ عظیم پانی پت (۱۱۷۵ق) در پهلوی احمد شاه بابا اخذ موقع نموده بود، که تفصیل آن درین مختصر نمی گنجد و باید در باره آنها رساله ها نوشت. بعد از وفات احمدشاه بابای کبیر سردار جانخان در خدمت تیمور شاه بوده و در سال ۱۱۹۱ق در قندهار بشکل مرموزی مسموم شد. آرامگاه وی در شمال شرق شهر احمدشاهی متصل زیارت حضرتجی بابا در قبرستان مشهور پوپلزیی ها میباشد و لوح مزارش با این ابیات آغاز شده است:

افسوس ز بیرحمی ایام جفا کیش

بیداد ازین سفله که مهرش همه کین شد

جانخان که سپهرش لقب خان جهان داد

تا نام سپهداری او نقش نگین شد

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولئ

احمدشاه بابای کبیر سردار جانخان را در سال ۱۱۶۶ق بحیث نائب الحکومه کابل مقرر نموده و حدود حکمرانی اش تا اباسین تعیین گردید. از کارهای عمرانی سپهسالار مذکور در شهر کابل یکی هم حصاریست بالای کوه کابل. میرزا هادی خان عشرت قصیده غزایی بدین مناسبت سروده و دران تاریخ اعمار این حصار را چنین بیان نموده است:

سال تاریخش چو جستم از خرد
شد معینم لطف او از سر کار

در فشان شد از سر اعزاز و گفت
"همسری دارد به گردون این حصار"

در شهر کهنه کابل متصل جاده میوند کنونی در قسمت شرقی چوبفروشی کوچه ای بنام سردارجانخان مشهور است و مسجدی نیز بنام سردار جانخان دران کوچه اعمار شده است که در زمان ریاست جمهوری حامد کرزی بازسازی شده است. از شش دروازه شهر کابل یکی بنام دروازه سردار جانخان مسمی بود که متصل زیارت بابیه کیدانی واقع بود.

سردار جانخان سه زن منکوحه داشت. یکی همشیره اشرف الوزراء شاولیخن بامیزایی بود. دومی دختر سلطان مکرم خان و سومی دختر شاه بزرگ خان بنوخی بود. ازین سه زن چهارده پسر بدنیا آورد که پسر کلانش سردار کریم خان نام داشت که در ایام سلطنت تیمورشاه حاکم (درابن) بود. خانواده محترم کریمی منسوب به سردار کریم خان مذکور است.

اخلاف سردار جانخان در شهر احمدشاهی قندهار در کوچه یحیی خان میزیست. این کوچه در شرق مرکز شهر بنام چارسو در مدخل بازار کابل در سمت جنوبی آن بازار واقع است. از باشندگان اصلی این کوچه شنیده بودم که یحیی خان مذکور فرزند سعدالله خان ولد ابراهیم خان ولد عبداللطیف خان بود. عبداللطیف خان که لقب خانخانان نیز داشت، عمو زاده سکه سردار جانخان بود.

این بود معلومات مختصر که خدمت شما تقدیم شد. اگر زندگی مهلت و حوادث فرصت داد، نبشته مفصلی درین باب سررشته خواهم نمود.

هوتک